

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा

भारत मौसम विभाग प्रायोगिक ब्लॉक लेव्हल ॲग्रोमेट ॲडव्हायझरी बुलेटिन (आयएमडी आणि आयसीएआर चा संयुक्त उपक्रम)

ह्वामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक: 08-12-2023

नागपूर(महाराष्ट्र) मध्ये <mark>नागपूर</mark> ब्लॉक करा साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2023-12-08 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2023-12-09	2023-12-10	2023-12-11	2023-12-12	2023-12-13
पर्जन्यमान (मिमी)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
कमाल तापमान (अं.से)	26.8	27.2	27.5	27.9	28.2
किमान तापमान (अं.से)	16.4	16.1	15.9	16.2	16.5
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	90	89	87	81	77
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	70	69	65	66	56
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	5	4	4	4	5
वाऱ्याची दिशा(अंश)	29	33	49	54	49
मेघाच्छादन (ऑक्टा)	1	0	0	1	3

हवामान सारांश / चेतावणी:

• भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या तालुकास्तरीय मूल्यवर्धित अंदाजानुसार, पुढील पाच दिवस दिनांक०९ ते १३ डिसेंबर २०२३ दरम्यान आकाशनिरभ्र ते आंशिक ढगाळ राहण्याची अधिकशक्यता, • दिनांक ०९, १०, ११, १२ व १३ डिसेंबर २०२३ रोजी हवामान कोरडे राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे. • विदर्भामध्ये पुढील ३ दिवसामध्ये कमाल तापमानामध्ये २ ते ३ अंश सेल्सिअस ने वाढ होईल व त्यानंतर फारसा बदल होणार नाही. • पुढील ५ दिवसामध्ये किमान तापमानामध्ये हळूहळू २ ते ४ अंश सेल्सिअस ने घट होईल.

कृषि सल्लाः

• मागील आठवड्यात झालेल्या पावसाच्या संपर्कात आलेला कापणी झालेला धान पिकाचा शेतमाल कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता उन्हात वाळवून मळणी करावी. • कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता, आंतरमशागतीची कामे, कृषी रसायनांच्या (कीटकनाशके, बुरशीनाशके इत्यादी) फवारणी ची कामे तसेच उभ्या पिकामध्ये खते देण्याची कामे सुरु ठेवावी. • परिपक्व अवस्थेतील धान पिकाची कापणी व मळणी स्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थिती चा अंदाज घेऊन कापूस वेचणी सुरु ठेवावी. • स्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थीचा अंदाज घेऊन कापूस वेचणी सुरु ठेवावी.वेचणी तसेच वाणानुसार वेचणी केलेला कापूस कोरड्या आणि सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावा. कापूस वेचणी व साठवणुकीसाठी व पुढील संक्रमणाचे नुकसान टाळण्यासाठी प्लास्टिक/गोणपाटाच्या पिशविऐवजी कॉटन पिशळ्याचा वापर करावा.वेचणी केलेला कापूस कोरड्या व सुरक्षित ठिकाणी साठवावा.

संक्षिप्त संदेश सल्लाः

• कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता, आंतरमशागतीची कामे, कृषी रसायनांच्या (कीटकनाशके, बुरशीनाशके इत्यादी) फवारणी ची कामे तसेच उभ्या पिकामध्ये खते देण्याची कामे सुरु ठेवावी.

पिक निहाय सल्लाः

पिक	पिक निहाय सल्ला
तूर	• मागील आठवड्यातील पाऊस व सततच्या ढगाळ हवामानामुळेहोणारी तूर पिकामध्ये फुलगळ टाळण्यासाठी एन. ए. ए ४ मिली + १० मिली बोरॉन प्रति १५ लिटर पाण्यातिमसळून स्वच्छ हवामान असताना फवारणी करावी. • पाने खाणाऱ्या अळीच्या निरीक्षणासाठी हेक्टरी ५ फेरोमेन सापळे ५० मी. अंतरावर लावावे.तूर पिकामध्ये शेंगा पोखरणाऱ्या अळीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास आणि आर्थिक नुकसान पातळी गाठत असल्यास क्लोरॉट्रानिलिप्रोल १८.५० % एससी १५० मिली प्रती ५०० ते ७५० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा इमॅमेक्टिन बेंझोएट ०५ % एसजी @ २२० ग्राम प्रती ५०० ते ७५० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा एलुबेंडियामाइड २० % इब्ल्यूजी @ २५० ग्राम प्रती ५०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा फ्लुबेंडियामाइड ३९.३५ % m/m एससी @ १०० मिली प्रती ५०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा लॅम्बडा-सायहॅलोथ्रीन ०५ % ईसी @ ४००-५०० मिली प्रती ४००-६०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा किंनालफॉस २५ % ईसी @ १४०० मिली प्रती ५०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा किंगालफॉस २५ % ईसी @ १४०० मिली प्रती ५०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा किंगालफॉस २५ % ईसी @ १४०० मिली प्रती ५०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा किंगालफॉस २५ % ईसी @ १४०० मिली प्रती ५०० लिटर पाणी प्रती हेक्टर किंवा कोंणत्याही एका शिफारशीत असलेल्या किंटक नाशकाची आवश्यक पाण्यत मिसळून फवारणी करावी.

पिक	पिक निहाय सल्ला
हरभरा	• मागील आठवड्यातील पाऊस व सततच्या ढगाळ हवामानामुळे हरभरा पिकामध्ये मर रोगाचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी शेतात साचलेल्या अतिरक्त पाण्याचा तात्काळ निचरा करावा व ट्रायकोडर्मा या जैविक बुरशीनाशकाची ४० ग्रॅम प्रति १० लिटरपाण्यात मिसळून जमीनीवर फवारणी करावी किंवा आवळणीकरावी किंवा थायोफिनेट मिथाईल ७० डब्लूपी २५ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • घाटे अळीच्या एकात्मिक व्यवस्थापनासाठी शेतामध्ये प्रती हेक्टरी र० पक्षीथांबे लावावे. घाटे अळीच्या नियंत्रणासाठी कामगंध सापळे (हेक्झाल्युर) एकरी दोन किंवा हेक्टरी पाच लावावेत. सापळ्यामध्ये सतत तीन दिवस आठ ते दहा पतंग आढळल्यास व्यवस्थापनाच्या उपाययोजना कराव्यात. पिकाचे निरीक्षण करून किंडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास किंवा पिक ४० ते ५० % फुलोरा अवस्थेत असताना सर्वप्रथम वनस्पतीजन्य किंवा जैविक किंटकनाशकांना प्राधान्य द्यावे. त्यासाठी पहिली फवारणी निंबोळी अर्क ५ % किंवा अझाडिरेकटीन ३०० पीपीएम ५० मिली प्रती १० लिटर पाणी या प्रमाणात मिसळून नापस्याक पंपाने फवारणी करावी. पावर स्प्रेयर ने फवारणी करायची असल्यास किंटकनाशकाची मात्रा तीन पट करावी. किंडीने आर्थिक नुकसान पातळी गाठली असल्यास किंनालफॉस २५ टक्के ईसी २० मिली किंवा ईमामेक्टिन बेन्झोएट ५ % एसजी ३ ग्राम किंवा फ्लूबेंडीअमाईड २० % डब्ल्यूजी ५ ग्राम किंवा क्लोरॉट्रानिलप्रोल १८.५ एससी २.५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यत मिसळून फवारणी करावी. हरभरा पिक २० ते ३० दिवसाच्या अवस्थेत असताना पाणी व अन्नद्रव्यासाठी पिकाची तनासोबत स्पर्ध टाळण्यासाठी दोन वेळा खुरपणी व कोळपणी करावी.
मोहरी	• ढगाळ हवामान आणि रात्रीचे कमी तापमान मोहरीमध्ये मावा प्रादुर्भावास अनुकूल आहे. मावा प्रादुर्भावाच्या नियंत्रणासाठी थायोमेटॉन २५ ईसी ८ मि.ली प्रति १० लिटर पाण्यात किंवा डायमेथोएट ३० ईसी १० मि.ली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.पिकाला संरक्षित ओलीत द्यावे तसेच एक सिंचन सोय उपलब्ध असल्यास फुल अवस्थेत, दोन सिंचन सोय उपलब्ध असल्यास ३० दिवसांनी पीक अवस्थेत आणि फुल अवस्थेत व जिथे तीन सिंचन सोय उपलब्ध असल्यास २५-३० दिवसांच्या अंतराने पिकाला संरक्षित ओलीत द्यावे.
मोसबी	• संत्रा/मोसंबी/लिंबू आंबिया बहारसाठी ताणावर सोडलेल्या असल्यास अवकाळी पावसाने ताण तुटतो, बागाताणात राहण्यासाठी सायकोसील (क्लोरोंमक्याट क्लोराईड ५०% प्रवाही) * ०२ मिलि प्रती लिटर पाणी घेऊनफवारणी करावी. ज्या बागांनी मुळातच ताण घेतला नव्हता अशा बागेकिरता क्लोरोंमक्याट क्लोराईड ५०% प्रवाही०४ मिलि प्रती लिटर पाणी प्रमाणे फवारणी करावी. • मृग बहारातील फळांवर असलेल्या संत्रा/ मोसंबी तथा हस्त बहारातील कागदी लिंबू फळांची वाढ होणे किवा गळथांबिवणे या किरता एनएए (०१ ग्रॅम) किवा २,४-डी (१.५ ग्रॅम) किवा जिब्रेलिक ॲसिड (१.५ ग्रॅम) यापैकी कोणतेहीएक संजीवका सह ६ बीए (०१ ग्रॅम) + १३:००:४५ (०१ किलो) + प्रोपीकोंनाझोल २५% प्रवाही * १०० मिलि १०० लिटरपाण्यात मिसळून फवारणी करावी व यात गरजेनुसार स्टीकर चा वापर करावा. • सततच्या ढगाळ वातावरणामुळे व पावसानंतर झालेल्या जखमांमुळे आंबिया बहार व मृग बहार असलेल्याबगीच्यांमध्ये फळांवर बुरशीचे संक्रमण होऊ शकते त्याकरिता संपूर्ण झाडावर कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० डब्लूपी३० ग्रॅम १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • पावसामुळे कागदी लिंबू वरील खैरया रोगाचा प्रादुर्भाव मोठ्या प्रमाणात होतो त्यामुळे संरक्षणार्थ कॉपरऑक्सिक्लोराईड ३० ग्रॅम + स्ट्रेप्टोसायक्लीन १ ग्रॅम १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • विशेष सूचना: * या मध्ये दिलेले काही रसायने व संजीविके लेबल क्लेम नाहीत याची नोंद घ्यावी.
भात	• परिपक्व अवस्थेतील धान पिकाची कापणी व मळणी स्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थिती चा अंदाज घेऊन सुरु ठेवावी. • मागील आठवड्यात झालेल्या पावसाच्या संपर्कात आलेला कापणी झालेला धान पिकाचा शेतमाल कोरड्या हवामानाचा अंदाज लक्षात घेता उन्हात वाळवून मळणी करावी.
गहू	• बागायती उशिरा गहू पेरणीसाठी प्रती हेक्टरी १५० किलो बियाणे पेरणीसाठी वापरावे. गहू पिकाच्या एचडी २१८९ किंवा पूर्णा यासारख्या जाड दाण्यांच्या वाणांसाठी बियाणे दर प्रती हेक्टरी १२५ किलो वापरावे. बागायती उशिरा पेरणीसाठी ८० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश या प्रमाणात रासायनिक खतांची मात्रा द्यावी. बागायती वेळेवर आणि उशिरा या दोन्ही पेरणीसाठी नत्राची अर्धी मात्रा तसेच संपूर्ण स्फुरद आणि पालाश पेरणीच्या वेळी द्यावे व उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा पहिल्या पाण्याचे पाळीच्या वेळी (१८ ते २० दिवसानंतर) द्यावी.
कपाशी	• ज्या भागात कापूस पिक पिकाची बोंडे फुटून कापूस बाहेर पडण्याच्या अवस्थेत आहे तेथे शेतकरी बांधवांनी कपाशीच्या वेचनीच्या कामाला प्राधान्य द्यावे. वाणानुसार वेचणी केलेला कापूस कोरड्या आणि सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावा. कापूस वेचणी व साठवणुकीसाठी व पुढील संक्रमणाचे नुकसान टाळण्यासाठी प्लास्टिक/गोणपाटाच्या पिशविऐवजी कॉटन पिशव्याचा वापर करावा. • कपाशी पिकामध्ये गुलाबी बोंड अळीचा प्रादुर्भाव आर्थिक नुकसान पातळी (५ ते १० % हिरवी प्रादुर्भाव ग्रस्त बोंडे किंवा सलग ३ रात्रीमध्ये प्रती कामगंध सापळ्यामध्ये ८ पतंग) गाठत असल्यास सायपरमेथ्रिन १० % ईसी १० ते 15 मिली किंवा सायपरमेथ्रिन २५ % ईसी ४६ मिली किंवा लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ५ % ईसी १० मिली किंवा डेल्टामेथ्रिन २.८ ईसी १० मिलीकिंवा फेनप्रोपॅथ्रिन १० % ईसी 15 ते २० मिलीकिंवा फेनव्हॅलेरेट २० ईसी १० मिली किंवा अल्फासायपरमेथ्रिन १० % ईसी ६ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • कपाशीतील दहिया आणि पानावरील ठिपके रोगांच्या व्यवस्थापनासाठी कार्बेन्डाझिम १२ % + मॅन्कोझेब ६३ % डब्ल्यूपी @ ३ ग्रॅम किंवा क्रेसॉक्सिम मिथाइल ४४.३ एससी १० मिली किंवा अझॉक्सीस्ट्रोबिन १८.२ % w/w + डायफेनोकोनाझोल @ ११.४ % w/w एससी १० मिली १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • कपाशीतील जीवाणूजन्य करपा रोगाचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० % डब्ल्यूपी/ डब्ल्यूजी २५-३० ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. कींड व रोगग्रस्त बोंडे गोळा करून शेताबाहेर नष्ट करावे.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	
	• तापमानातील चढ उतार व उच्च आद्रतेमुळे मिरची पिकावर भुरी रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी हेक्साकोनाझोल ७५ % डब्ल्यूजी६६.७ ग्राम ग्रॅम किंवा टेब्युकोनाझोल २५ %
	डब्ल्यूजी @ ५००-७५० ग्रॅम किंवा अझॉक्सीस्ट्रोबिन ८.३ % + मॅन्कोझेब ६६.७ % डब्ल्यूजी @ १५००

फळे आणि भाजीपाला	
पिक	
	ग्रॅम किंवा बोस्कालीड २५.२ % + पायराक्लोस्ट्रोबिन १२.८ % डब्ल्यूजी @ ६०० ग्राम किंवा कार्बेन्डाझिम १२ % + मॅन्कोझेब ६३ % डब्ल्यूजी @ ७५० ग्रॅम किंवा क्रेसॉक्सिम - मिथाइल १५ % + क्लोरोथॅलोनिल ५६ % डब्ल्यूजी @ १००० ग्रॅम किंवा टेबुकोनाझोल १० % डब्ल्यूपी + सल्फर ६५ % डब्ल्यूजी @ १२५० ग्रॅम किंवा टेबुकोनाझोल ५० % + ट्रायफ्लॉक्सिस्ट्रोबिन २५ % डब्ल्यूजी @ २५० ग्राम प्रती हेक्टर ५०० लिटर पाणी या प्रमाणात मिसळून या पैकी कोणत्याही एका बुरशी नाशकाची स्वच्छ हवामन परिस्थिती असताना फवारणी करावी.
वांगे	• वांगी पिकावरील फळे आणि शेंडा पोखरणाऱ्या अळीच्या नियंत्रणासाठी साप्ताहिक अंतराने बॅसिलस थुरिंगिएन्सिस फॉर्म्युलेशन १ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. • ट्रायकोग्रामा चिलोनिस अंडी कार्ड (२,५०,०००/हेक्टर) (५०,०००/रिलीज) ५ वेळा साप्ताहिक अंतराने, फुले लागण्याच्या सुरुवातीपासून) सोडावी. • प्रती एकर १० कामगंध सापळे लावावेत. • रासायनिक कीटकनाशकाद्वारे नियंत्रणासाठी क्लोराँट्रानिलिप्रोल १८.५ एससी०.३ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
टोमॅटो	• टोमॅटो पिकावरील फळे पोखरणाऱ्या अळीच्या नियंत्रणासाठी HaNPV 250 LE/ha सोबत1% गूळ सनस्क्रीन म्हणून लागवडीनंतर २८, ३५ आणि ४२दिवसांनी संध्याकाळच्या वेळी फवारणी करावी. किडीचा तीव्र प्रादुर्भाव आढळून आल्यास १० ते १२ दिवसांच्या अंतराने ईमामेक्टिनबेंझोएट ५ एसजी०.३ ग्राम प्रती लिटर पाणी किंवा इंडोक्साकार्ब ०.७५ मिली प्रती लिटर पाणी किंवा फ्लुबेंडियामाइड ०.१ मिली प्रती लिटर पाणी या पैकी कोणत्याही एका कीटकनाशकाची आलटून पालटून फवारणी करावी. • टोमॅटो पिकावरील टूटा नागअळी (Tuta absoluta)या किडीच्या व्यवस्थापनासाठी प्रकाश सापळा आधारित एकात्मिक कीड नियंत्रण अवलंबावे यासाठी ६० Watt चे प्रती एकरी ४ ते ५ इन्कॅन्डेसेंट लाईट बल्ब सापळे बसवावे. • प्रौढांच्या निरीक्षणासाठी प्रती एकर४ ते ६ तुटा कामगंध सापळे लावावे. • रासायनिक पद्धतीने व्यवस्थापनासाठी इंडोक्साकार्ब १४.५ एससी ०.७५ मिली प्रती लिटर पाणी किंवा स्पिनोसॅड ४५ एससी ०.३ मिली प्रती लिटर पाणी या प्रमाणात मिसळून फवारणी करावी. • मिरीड बग, नेसिडिओकोरिस टेनुइस सारख्या नैसर्गिक शत्रूंना प्रोत्साहन द्या.
टोमॅटो	• मागील आठवड्यातील ढगाळ हवामानामुळे टोमॅटो पिकावर उशिरा येणाऱ्या करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी स्वच्छ हवामन परिस्थिती असताना कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (३.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मॅन्कोझेब (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा बोर्डो मिश्रण (१%) किंवा कॉपर हायड्रॉक्साईड (२.० ग्रॅम/लि.) किंवा फोसेटील एएल (ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा डायमिथोमोर्फ (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा पुर्विमिश्रित बुरशीनाशक पायराक्लोस्ट्रोबिन + मेटीराम (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा मेफेनोक्झाम + कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) वा प्रमाणातफवारणी करावी. • खबरदारीचा उपाय म्हणून टोमॅटोच्या लवकर येणाऱ्या करपा रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (३.० ग्रॅम/लि) किंवा कॉपर हायड्रॉक्साईड (२.० ग्रॅम/लि.) लागवडीच्या एक किंवा दोन दिवस आधी फवारणी करावी. मागील आठवड्यातील ढगाळ हवामानामुळे लवकर येणाऱ्या करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (३.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा क्लोरोथॅलोनेल (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा क्लोरोथॅलोनेल (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा क्लोरोथॅलोनेल (२.० ग्राम प्रती लिटर पाणी) किंवा टेबुकोनाझोल ५०% + ट्रायफ्लॉक्सिस्ट्रोबिन २५ % w/w (०.६ मिली प्रती लिटर पाणी) या प्रमाणात १० ते १५ दिवसाच्या अंतराने किंवा मुख्य शेतामध्ये आवश्यकतेनुसार फवारणी करावी.

पशुधन विषयक निहाय सल्लाः

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
म्हैस	• जनावरांचे थंडीपासून संरक्षण करण्यासाठी रात्रीच्या वेळी जनावरांना गोठ्यामध्ये/सुरक्षित ठिकाणी ठेवावे. जनावरांचे थंडीपासून संरक्षण करण्यासाठी ४ ते ६ इंच जाडीचे भाताचा पेंढा, गव्हाचा पेंढा, करावातीचे धूळ इत्यादीचे बेडिंग करावे. जनावरांच्या गोठ्याचा व जिमनीचा भाग कोरडा व स्वच्छ ठेवावा. जनावरांना पिण्यासाठी २४ तास स्वच्छ पाण्याची व्यवस्था करावी. जनावरांच्या पाण्याची कुंड/साधने याची आठवड्यातून एकदा स्वच्छता करावी. उत्पादकता व प्रजनन वाढीच्या दृष्टीने जनावरांना दररोज ३० ते ४० ग्राम मिनरल मिक्श्चर द्यावे.

मासेमारी निहाय सल्ला:

मासेमारी	मासेमारी निहाय सल्ला
स्वीट वॉटर फिश	• थंडी मध्ये मास्यांची पचन संस्था आकसली जाते व खाण्याचे प्रमाण कमी होते त्यामुळे थंडीमध्ये खाद्याचे प्रमाण ५० ते ७५ टक्के कमी करावे हिवाळ्यामध्ये तळ्यातील वरच्या पाण्याचे तापमान कमी होते त्यामुळे मासे तळास राहणे पसंत करतात यासाठी पाण्याची पातळी सहा ते सात फूट ठेवावी. हिवाळ्यामध्ये सूर्यप्रकाशाची तीव्रता व कालावधी कमी होते व प्रकाश संश्लेषण क्रिया मंदावल्याने पाण्यातील प्राणवायूचे प्रमाण कमी होते यासाठी पाणी बदलून किंवा हवा सोडून पाण्यातील प्राणवायूचे प्रमाण योग्य राखावे.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	• हवामान आधारित कृषी सल्ला पत्रिकेमध्ये नमूद तारखांची वैधता हि नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत असेल, याची नोंद घ्यावी. * संशोधनावर आधारित शिफारस. दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक रसायने किंवा संजीवके एकत्र मिसळू नये.
	• रोपवाटीकेतील वांगी, टोमाटो, फुलकोबी व पानकोबीचे ४ ते ६ आठवडे वयाची रोपांची शेतात लागवड करावी. मेथी, पालक, कोथिंबीर, मुळा व गाजर याची टप्प्याटप्प्याने लागवड करावी.